

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

Warszawa, 25/02/2009

RPO-396073-II/JML

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
Ryszard Kalisz
Poseł na Sejm RP
Przewodniczący
Komisji Sprawiedliwości i Praw
Człowieka Sejmu RP
Ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Zwracam się do Pana Przewodniczącego z prośbą o rozważenie możliwości zainicjowania działań legislacyjnych prowadzących do objęcia zakresem podmiotowym art. 8 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm. - dalej: ustawa lutowa) osób, które poddane były faktycznym represjom ze strony organów państwa w latach 1944 - 1989 bez przeprowadzenia postępowania, w związku z działalnością niepodległościową ich najbliższych.

Powyższą sytuację dobitnie ilustruje przykład p. Agnieszki O., która wraz z matką oraz dwiema siostrami w dniu 5 lipca 1945r. została pozbawiona wolności przez funkcjonariuszy b. Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w K., osadzona w więzieniu, gdzie przebywała do 27 września 1945. Powodem uwięzienia była chęć wydobycia informacji o jej bracie, Józefie W., członku oddziału partyzanckiego prowadzącego działalność niepodległościową, lub skłonienie go do ujawnienia się.

Siedemnastoletnia wówczas p. O. sama nie prowadziła żadnej działalności o charakterze niepodległościowym

W 2001r. p. Agnieszka O. wystąpiła do Sądu Okręgowego w K. z wnioskiem o zasądzenie na jej rzecz odszkodowania i zadośćuczynienia za doznane represje.

Wniosek ten rozpoznany został na gruncie ustawy lutowej i wyrokiem z dnia 7 czerwca 2001r. został oddalony. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Okręgowy w K. stwierdził o braku podstaw do zasądzenia odszkodowania, gdyż wnioskodawczyni nie prowadziła żadnej działalności w rozumieniu przepisów ustawy lutowej, a jej pozbawienie wolności, choć całkowicie bezprawne, nie było w tej sytuacji represją za taką działalność. Nadto stwierdził ten Sąd, że brak jest również podstaw do zasądzenia odszkodowania na podstawie art. 552 § 4 Kpk, gdyż roszczenie uległo przedawnieniu.

Wyrok ten zaskarżył pełnomocnik wnioskodawczyni i orzeczeniem z dnia 6 września 2001r. Sądu Apelacyjnego w Ł. został on utrzymany w mocy.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002r. oddalona została, jako oczywiście bezzasadna, kasacja pełnomocnika wnioskodawczyni.

W tej sytuacji p. Agnieszka O. pozostała bez możliwości rekompensaty doznanych ze strony organów państwa represji, które były następstwem działalności niepodległościowej jej brata.

Sytuacja taka wydaje się z punktu widzenia statuowanych w Konstytucji RP praw obywatelskich nieprawidłowa, gdyż wprowadza nierówność między osobami represjonowanymi za działalność niepodległościową, a tymi, którzy sami nie prowadząc takiej działalności, poddani zostali faktycznym represjom ze strony organów państwa zwalczających niepodległościową działalność ich najbliższych.

Dodatkowo pragnę poinformować Pana Przewodniczącego, że w dniu 7 lipca 2008 r., podobnej treści wystąpienie skierowałem do Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego.

Wystąpienie to nie spotkało się jednak z aprobatą, a w odpowiedzi zawarte zostały stwierdzenia, iż ustawa lutowa w sposób wyczerpujący określa krąg podmiotów uprawnionych do dochodzenia odszkodowania, uregulowania jej nie naruszają art. 32 Konstytucji RP poprzez nierówne traktowanie różnych grup represjonowanych, a p. Agnieszka O. i osoby w podobnej do jej sytuacji, mogą ubiegać się o odszkodowanie na zasadach ogólnych, określonych w art. 552 i następnych Kodeksu postępowania karnego.

Z taką oceną nie mogę się zgodzić, gdyż np. przepisy Kodeksu postępowania karnego nie mogą mieć zastosowania w opisywanej sytuacji, bowiem nie przewidują możliwości przyznania odszkodowania, gdy zatrzymanie miało charakter oczywiście

bezprawnego, poza jakimkolwiek postępowaniem prowadzonym na gruncie tego Kodeksu.

W tym stanie rzeczy, wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej prowadzącej do stworzenia podstaw prawnych do dochodzenia od Skarbu Państwa roszczeń odszkodowawczych także przez osoby faktycznie represjonowane wskutek pozbawienia wolności w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ich bliskich, jest zasadny.

Łukasz Gajda
prez. honor. nr 1.